

ПОСТАТІ, ПОДІЇ, ПОВІДОМЛЕННЯ**ПРОФЕСОР СТЕПАН ПОЗНЯК – ВИДАТНА ПОСТАТЬ СУЧАСНОГО
УКРАЇНСЬКОГО ҐРУНТОЗНАВСТВА**

Впродовж багатьох століть науковий поступ, людський прогрес базується на діяльності особистостей, які торують шлях у незвідане. Такою видатною постаттю в сучасному українському ґрунтознавстві є професор Степан Позняк, якому 2 липня 2018 року виповнилося 75 років. Зі славним ювілеєм Вас, Степане Павловичу!

Степан Позняк – відомий учений-ґрунтознавець, доктор географічних наук, Заслужений професор Львівського університету, академік Академії наук вищої школи України, академік Української екологічної академії наук – народився 2 липня 1943 року у містечку Олесько Буського району на Львівщині, в краю старовинних замків і древніх легенд, на межі Поділля і Малого Полісся. Величава краса Олеського краю з його білочолими подільськими скелями і втаємниченими подільськими болотами з ранніх літ вселили у душу Степана Павловича любов до природи та її незбагненого феномену – ґрунту.

На географічний факультет Львівського державного університету імені Івана Франка Степан Павлович вступив 1961 р. і закінчив його 1966 р. з кваліфікацією «географ-геоморфолог», за розподілом молодих спеціалістів працював інженером ґрунтознавчої експедиції

науково-дослідного сектора Львівського університету. Впродовж 1967–1969 рр. Степан Павлович брав активну участь у проведенні великомасштабних ґрунтових обстежень у Північнокавказькій і Кокчетавській областях Казахстану та Читинській області Росії, а 1969 р. вступив до аспірантури кафедри ґрунтознавства і географії ґрунтів Одеського державного університету імені Іллі Мечникова. Науковим керівником аспіранта став відомий учений-ґрунтознавець Іван Миколайович Гоголев.

Після успішного захисту кандидатської дисертації «Зміни властивостей південних чорноземів Правобережної України під впливом зрошення» С. П. Позняк отримав у січні 1975 р. науковий ступінь кандидата географічних наук, а в червні 1978 р. йому присвоїли вчене звання старшого наукового співробітника. Цього ж року Степан Павлович обійняв посаду доцента кафедри ґрунтознавства і географії ґрунтів Одеського університету.

Степан Павлович на перших етапах своїх наукових досліджень зосередився на проблемах чорноземів і темно-каштанових ґрунтів Півдня України, їхнього зрошення, ефективності та оптимізації використання. На основі виконаних досліджень запроваджено систему меліоративних заходів для зниження негативних наслідків деградації ґрунтів. Високий теоретичний рівень і наукова новизна досліджень сприяли розробці методичних основ вивчення механізмів сучасних ґрунтоутворних процесів у чорноземах, зумовлених зрошенням.

У жовтні 1992 року в Ґрунтовому інституті ім. В. В. Докучаєва (м. Москва) С. П. Позняк блискуче захистив докторську дисертацію на тему «Зрошувані чорноземи південного заходу України».

На запрошення ректора ЛНУ імені Івана Франка О. І. Вакарчука Степан Павлович 1993 року переїжджає до Львова та створює кафедру географії ґрунтів. На її основі професор формує Львівську школу генетичного ґрунтознавства та розробляє стратегію дослідження ґрунтів і ґрунтового покриву Західної України, під його керівництвом відновлює свою діяльність Львівське відділення Товариства ґрунтознавців і агрохіміків. При кафедрі відкривають аспірантуру і докторантуру, що сприяє ефективній підготовці наукових фахівців не лише для Львівського університету, а й для інших наукових, навчальних, виробничих закладів і установ України. Степан Павлович доклав чималих

зусиль для збереження науково-дослідної лабораторії, а згодом – її сертифікації та придбання нового обладнання. Діюча лабораторія відіграє важливу роль не лише у навчальному процесі студентів, підготовці спеціалістів-грунтознавців, екологів, а й слугує основою для підготовки кандидатських і докторських дисертацій, виконання госпдоговірних і бюджетних тем, результати яких впроваджені у виробництво низкою господарств Західного регіону України.

Безперечно найбільший внесок науковцями Львівської грунтознавчої школи зроблено у дослідження генези і властивостей ґрунтів Західного регіону України. Співробітниками кафедри грунтознавства і географії ґрунтів під керівництвом професора С. П. Позняка розроблено теоретичні та практичні основи генези, географії, класифікації ґрунтів, фундаментальні питання екології та екологічних функцій ґрунту в біосфері, їхнього раціонального використання, охорони та збереження, узгодження класифікаційно-діагностичних ознак і параметрів ґрунтів відповідно до європейської та міжнародної класифікацій. Під керівництвом професора Степана Позняка на кафедрі грунтознавства і географії ґрунтів створено першу цифрову карту ґрунтів України масштабу 1: 200 000, здійснено ґрунтово-географічне районування території нашої держави.

З перших днів функціонування кафедри грунтознавства і географії ґрунтів у Львівському національному університеті імені Івана Франка професор Степан Позняк зосередив увагу на методичному забезпеченні викладання грунтознавства. В особистому творчому доробку Степана Павловича понад 346 опублікованих наукових праць, навчальних посібників і підручників, зокрема, 13 монографій. Підручник «Ґрунтознавство і географія ґрунтів» визнано кращим підручником Львівського національного університету імені Івана Франка за 2010 рік. Підручник користується значною і справедливою популярністю серед учених-грунтознавців і студентів України, його схвально прийняли науковці за кордоном.

Надзвичайно вагомий внесок професора С. П. Позняка у підготовку науковців. Серед учнів Степана Позняка – семеро докторів наук і двадцять кандидатів наук, зокрема доктори географічних наук В. І. Михайлюк, А. І. Кривульченко, В. Г. Гаськевич, О. І. Єрґіна, З. П. Паньків, А. А. Кирильчук, доктор біологічних наук З. Г. Гамкало; кандидати географічних наук М. Й. Тортік, М. Г. Кіт, М. І. Пшевлоцький, Б. П. Свидницький, Я. І. Папіш, В. І. Тригуб, М. З. Гамкало, Г. С. Іванюк, П. С. Войтків, В. Ф. Радзій, О. В. Гаськевич, П. В. Романів, І. Ю. Наконечний, Л. В. Мазник, В. В. Денис, В. В. Гарбар; кандидат біологічних наук Ю. М. Ковалець. Аспірант Степана Павловича Андрій Баранник підготував до захисту і подав у спеціалізовану вчену раду дисертаційну роботу, присвячену дослідженню лучно-буроземних ґрунтів Українських Карпат.

Учні професора С. П. Позняка сформували колектив кафедри грунтознавства і географії ґрунтів, працюють на кафедрах конструктивної географії і картографії, кафедрі раціонального використання і охорони природи, кафедрі туризму Львівського національного університету імені Івана Франка. Вони працюють професорами, доцентами, завідувачами кафедр у Одеському національному університеті імені І. І. Мечникова, Одеському державному аграрному університеті, Кіровоградському державному педагогічному університеті імені Володимира Винниченка, Таврійському національному університеті імені В. Вернадського, Львівському національному аграрному університеті, Східноєвропейському національному університеті імені Лесі Українки, у багатьох науково-виробничих установах.

Вагомим внеском С. П. Позняка у налагодженні наукової співпраці з навчальними, науковими, науково-дослідними та виробничими установами України і зарубіжжя: Польщі, Білорусії, Росії, Молдови, Австрії, Німеччини, Литви, Туреччини. За цю діяльність його вшановано Золотою відзнакою Польського товариства грунтознавців. Останніми роками налагоджено тісну співпрацю з ТОВ «ТерраГарса Україна».

Під керівництвом професора Степана Позняка колектив кафедри грунтознавства і географії ґрунтів регулярно проводить наукові конференції і семінари, видає збірник наукових праць «Генеза, географія та екологія ґрунтів».

Вітаємо з ювілеєм, Степане Павловичу! Міцного Вам здоров'я, наукової творчої праці, сили – з роси, з води і з українських чорноземів, які Ви любите, знаєте і розумієте, дослідженню яких присвятили багато років свого життя.

Володимир Гаськевич, Зіновій Паньків